

**УДК 378.147:616.31-053.2:005.963**

**Лариса Дудікова**

Вінницький національний медичний університет імені М. І. Пирогова

ORCID ID 0000-0002-5841-0147

DOI 10.24139/2312-5993/2024.06/486-497

## **ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СТОМАТОЛОГІВ ДО ВИКОРИСТАННЯ ПОВЕДІНКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ЯК ОСНОВИ ЕФЕКТИВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ВЗАЄМОДІЇ В ДИТЯЧІЙ СТОМАТОЛОГІЇ**

*У статті актуалізовано, що ефективне спілкування з пацієнтами є критично важливим аспектом дитячої стоматології, оскільки допомагає встановити довіру та зменшити тривожність у дітей-пацієнтів, тому розуміння унікальних потреб дітей-пацієнтів є ключем до успіху в цій галузі. Взаємодія у дитячій стоматології передбачає тристоронній процес (лікар, батьки, дитина-пацієнт), що передбачає обмін чіткою, правильною, повною, лаконічною та зв'язною інформацією. Важливим інструментом забезпечення ефективної професійної взаємодії в дитячій стоматології є поведінковий менеджмент. Розуміння поведінки та розвитку дітей має вирішальне значення для ведення та лікування дитячих стоматологічних пацієнтів. Майбутні стоматологи повинні знати методи управління поведінкою, які сприятимуть проведенню рутинного стоматологічного лікування дитячих стоматологічних пацієнтів. Оволодіння навичками комунікації та управління поведінкою, орієнтованими на дітей, є важливим для встановлення довіри у маленьких пацієнтів та їхніх сімей.*

*Узагальнено, що підготовка майбутніх стоматологів до використання поведінкового менеджменту як основи ефективної професійної взаємодії в дитячій стоматології передбачає оволодіння студентами: вербальними та невербальними методами комунікації; вміннями активного слухання та емпатією; вміннями давати чіткі пояснення та інструкції; готовністю до ведення тривожних або боязких дітей-пацієнтів; вміннями забезпечення позитивного підкріплення та заохочення; вміннями використовувати ігрові та відволікаючі методи. Підсумовано, що оволодіння майбутніми стоматологами методами управління поведінкою в майбутній стоматологічній практиці в дитячій стоматології забезпечить: ефективне спілкування з дітьми, зміцнення довіри з сім'ями, управління стоматологічною тривожністю, використання інноваційних технологій під час стоматологічного прийому.*

**Ключові слова:** професійна взаємодія, дитяча стоматологія, майбутні стоматологи, поведінковий менеджмент, методики управління поведінкою, підготовка, медичні ЗВО.

**Постановка проблеми.** Протягом десятиліть дитяча стоматологія вважалася «Попелюшкою» серед усіх стоматологічних дисциплін. Не тому, що її роль у підтримці та/або відновленні здоров'я порожнини рота дітей не визнавалася, а тому, що порівняно з іншими дисциплінами, де нові технології та їхній економічний вплив спричинювали постійні зміни та вдосконалення стоматологічних процедур, здавалося, що дитяча стоматологія не розвивається (Fatima,

et al., 2022). Це не відповідає дійсності, особливо в сучасному стоматологічному ландшафті.

Дитяча стоматологія швидко стає однією з найбільш затребуваних стоматологічних спеціальностей у всьому світі. Зі зростанням занепокоєння щодо здоров'я порожнини рота у дітей, а також з розвитком стоматологічних технологій, зорієнтованих на молодших пацієнтів, ця дитяча стоматологія стала ключовим гравцем у забезпеченні здорових посмішок на все життя. Дитяча стоматологія займається саме дітьми, немовлятами та підлітками, лікуючи їх шляхом профілактики та терапії у випадках карієсу, травм зубів та аномального розвитку. Практика дитячої стоматології базується не лише на клінічних методах, а й на системах забезпечення якості з перевітками та контролем для медичних закладів, дітей і навіть безпеки батьків. Належне забезпечення якості забезпечує зниження рівня клінічних помилок, підвищення задоволеності пацієнтів та рекомендацій щодо дотримання здорового способу життя в довгостроковій перспективі (American Academy of Pediatric Dentistry, 2019).

З огляду на постійно мінливі вимоги до догляду за дітьми, стоматологічна освіта, яка є основою професійного зростання, також повинна змінюватися. Тому медичні ЗВО несуть відповідальність за підготовку майбутніх стоматологів-практиків у плані навичок, знань та клінічного досвіду для компетентного управління випадками, пов'язаними з дітьми (American Dental Association, 2020). Водночас, для медичних працівників, особливо для стоматологів, дуже важливо мати хороші навички клінічної комунікації. Орієнтована на дитину-пацієнта допомога призводить кращих результатів та меншої кількості скарг з боку стоматологічних пацієнтів. Значним потенціалом для вирішення комунікативних проблем під час стоматологічного прийому в дитячій стоматології володіє поведінковий менеджмент як форма мистецтва та навичка, що базується на різних науках і охоплює процедури, що покращують навички подолання труднощів у дітей. Він спрямований на зменшення та полегшення страху та тривоги, покращення деструктивної поведінки та досягнення повної згоди на проходження стоматологічного лікування серед дітей (Jafri, et al., 2020). Його не слід розглядати як просте застосування певних методів роботи з дітьми, а як лаконічний та постійно вдосконалюваний метод встановлення довірливих стосунків між дитиною-пацієнтом та клініцистом. Він може змінюватися, оскільки діти демонструють

широкий діапазон інтелектуального, емоційного та соціального розвитку, водночас вони характеризуються різними темпераментами та установками, на які впливають їхнє сімейне походження та соціальне середовище. Тому майбутні стоматологи повинні володіти широким спектром методик для задоволення потреб дітей-пацієнтів на індивідуальному рівні та бути гнучкими у їхньому впровадженні.

**Аналіз актуальних досліджень.** Проблема реформування та модернізації вищої стоматологічної освіти активно досліджується науковцями, які розглядають основні проблеми підготовки лікарів-стоматологів (М. Кагетті (M. Cagetti), К. Салерно (C. Salerno), Г. Бонта (G. Bontà) (2022)); інноваційні тенденції в дитячій стоматології та підготовці майбутніх педіатричних стоматологів (А. Фатіми (A. Fatima), І. Шафі (I. Shafi), Х. Афзал (H. Afzal), І. Да Ла Торре Дієз (I. De La Torre Díez) (2022), А. Вієйра (A. Vieira) (2020), А. Столберг (A. Stålberg), А. Сандберг (A. Sandberg), І. Койн (I. Coyne), Т. Ларссон (T. Larsson), М. Седербек (M. Söderbäck) (2019); особливості підготовки майбутніх стоматологів до використання методів управління поведінкою (Е. Давінес (E. Davies), Х. Бучанан (H. Buchanan) (2013); С. Гізані (S. Gizani), К. Сереміді (K. Seremidi), К. Кацулі (K. Katsouli), А. Маркулі (A. Markouli), Д. Клуко (D. Kloukos) (2022). Однак, незважаючи на численну кількість досліджень, недостатньо вивченими залишається проблема опанування майбутніми стоматологами методами управління поведінкою як ефективного інструменту професійної взаємодії в дитячій стоматології.

**Метою статті** є наукове обґрунтування доцільності підготовки майбутніх стоматологів до використання методик управління поведінкою під час професійної взаємодії в дитячій стоматології.

**Методи дослідження.** Для досягнення мети застосовані наукові методи, які створюють методологічні засади обраного дослідження, зокрема: аналіз психолого-педагогічної літератури на тему дослідження; абстрагування, систематизація, порівняння та зіставлення, теоретичний аналіз та узагальнення даних науково-методичної літератури щодо вивчення наукового фонду.

**Виклад основного матеріалу.** Не можна заперечувати, що здоров'я порожнини рота людини формується в дитинстві. Правильне харчування, гігієна та поведінкові звички в більшості випадків забезпечують розвиток здорового та гармонійного зубного, пародонтального та скелетного апаратів. Водночас, дитячий стоматолог, на відміну від стоматолога, який переважно лікує

дорослих, повинен бути знайомим та застосовувати поведінкові методи, а за необхідності й фармакологічні, щоб забезпечити лікування, що зменшує тривожність завдяки «індивідуалізованим» підходам до кожного пацієнта (Gizani, et al., 2022).

Участь дитини відіграє ключову роль під час відвідування дітьми консультацій з питань охорони здоров'я. Важливість застосування підходу, зорієнтованого на дитину, була підтверджена Конвенцією Організації Об'єднаних Націй про права дитини та Британською медичною асоціацією (*The United Nations convention on the rights of the child, 1989; Gilbert, & Tripp, 2001*), в яких зазначено, що кожна дитина має право висловлювати свою думку та брати участь у процесі комунікації та прийняття рішень для підвищення якості надання медичної допомоги.

Однією з передумов участі дитини в медичних зустрічах є ефективна комунікація. Незважаючи на докази поліпшення якості медичного обслуговування дітей, дослідження показують, що участь і залучення дітей у клінічних умовах залишаються на низькому рівні (Das, et al., 2022). Це свідчить про те, що дітям надається менше можливостей брати активну участь разом з батьками та лікарями (тріадична взаємодія) в оцінці та плануванні їхнього медичного обслуговування. Причинами цього є, те, що, по-перше, протягом десятиліть вважалося майже аксіомою, що діти не можуть надійно брати участь в обговоренні своїх симптомів та стану здоров'я через обмежені мовні, когнітивні та психосоціальні здібності. Цей процес ускладнюється складністю управління комунікаційним процесом за участю трьох учасників (тобто дитини-пацієнта, батьків та медичного працівника). По-друге, не ясно, чи присутність батьків сприятиме чи обмежуватиме участь дитини в консультаціях з питань охорони здоров'я. Деякі дослідження показують, що батьки, як правило, беруть на себе роль лікарів, які надають допомогу дітям, оскільки батьки відіграють «виконавчу» роль під час консультації, щоб захистити благополуччя своїх дітей (Cagetti, Salerno, & Bontà, 2022). Навпаки, інші дослідження підкреслюють ключову роль батьків у заохоченні своїх дітей до участі в стоматологічній допомозі (Kalaur, Turovska, & Khmeliar, 2022). Крім того, досить часто стоматологи стикаються з труднощами у вирішенні питань, пов'язаних з дитиноцентричним підходом до надання медичної допомоги, оскільки, з одного боку, вони хочуть залучати дітей до процесу надання медичної допомоги, а з іншого боку, вони мають суперечливі погляди щодо рівня залучення дітей. Це

пов'язано з тим, що діти можуть мати різні рівні бажаної участі залежно від індивідуальних потреб та контекстуальних чинників.

Тому можемо констатувати, що спілкування з дітьми в первинній стоматологічній допомозі потенційно є складнішим, оскільки існує прерогатива надавати дитині відповідну інформацію для профілактики та лікування, а також готувати її до стоматологічних процедур (Stålberg, et al., 2019). Визнано, що підхід, у якому стоматолог надає цю інформацію, має вирішальне значення для розуміння маленькою дитиною та допомоги її батькам, щоб їхні діти могли прийняти стоматологічне лікування. Також від віку дитини залежить те, наскільки вона може бути залучена до процесу прийняття рішень. Тому важливо забезпечити ефективну підготовку майбутніх стоматологів до комунікації та професійної взаємодії в дитячій стоматології.

Однією зі стратегій ефективної професійної взаємодії в дитячій стоматології є використання майбутніми стоматологами поведінкового менеджменту, в основі якого є методи управління поведінкою. Управління поведінкою є загальновизнаною ключовою змінною, яка визначає процес лікування дітей серед фахівців у галузі дитячої стоматології. Протягом останніх років дедалі більше визнається необхідність спрямування більших зусиль на управління поведінкою та психологічні втручання, які можуть зменшити стоматологічну тривожність пацієнтів у довгостроковій перспективі без потреби у фармакологічній підтримці.

Методи управління поведінкою поділяються на базові (наприклад, «Розкажи-Покажи-Зроби», відволікання, підкріплення, голосовий контроль, моделювання та батьківська присутність) та розширені (наприклад, активне та пасивне стримування, седація та загальна анестезія) (Fellows, et al., 2022), водночас базові методи частіше використовуються практикуючими лікарями. Базові методи прості, і більшість з них не потребують спеціального та дорогого обладнання. Хоча вони залежать від особистості практикуючого лікаря, рівня освіти та клінічного досвіду, вони легко застосовуються без будь-якої очевидної шкоди для пацієнтів. Незважаючи на те, що вони можуть займати багато часу, вони позитивно впливають на поведінку, що призводить до встановлення добрих стосунків між дитиною-пацієнтом та стоматологом у майбутньому.

Оволодіння майбутніми стоматологами методами управління поведінкою та подальше їхнє використання на практиці сприятиме не

лише налагодженню ефективної комунікації, а й завоюванню довіри дитини до процесу стоматологічного лікування, завдяки чому дитина краще його сприймає. Ці два чинники даватимуть змогу стоматологічній команді працювати в комфортних і продуктивних умовах (Davies, & Buchanan, 2013).

Припускаємо, що важливими для опанування майбутніми стоматологами під час навчання у ЗВО є такі поведінкові техніки: десенсибілізація, техніка «розкажи-покажи-зроби», голосовий контроль, позитивне підкріплення, відволікання та візуальна педагогіка. Так, голосовий контроль доцільно застосовувати, коли дитина починає погано поводитися, а стоматолог хоче привернути її увагу. Гучність голосу збільшується, а тон змінюється, щоб фахівець міг виявити більшу авторитетність у цій ситуації. Варто зазначити, що цю техніку найдоцільніше застосовувати у віковій групі від 6 до 12 років. Візуальна педагогіка, разом з позитивним підкріпленням, є когнітивно-поведінковою терапією, яка зазвичай використовується для лікування пацієнтів з розладами аутистичного спектру. Візуальні посібники можуть бути фотографічними зображеннями, малюнками, символами або відео; у деяких випадках вони можуть поєднуватися з короткими текстами, як у соціальних історіях, у паперовому або цифровому форматі та організовуватися як різні типи педагогічних інструментів. Соціальні історії – це короткі історії з візуальними елементами, такими як зображення, малюнки або фотографії, пов'язані з описовими реченнями. Соціальні історії можуть допомогти маленьким пацієнтам зрозуміти, що відбуватиметься під час візиту або стоматологічних процедур. Відеомодельовання полягає у перегляді відео, яке показує пацієнта, який займається навичкою, яку потрібно вдосконалити (наприклад, відео, спеціально розроблені для покращення домашніх процедур гігієни порожнини рота та дотримання режиму догляду за зубами під час стоматологічного огляду).

Підготовка майбутніх стоматологів до використання поведінкового менеджменту як основи ефективної професійної взаємодії в дитячій стоматології передбачає оволодіння студентами:

1) *вербальними та невербальними методами комунікації*. Вербальне спілкування передбачає використання чіткої та простої мови, яку легко зрозуміти дітям. Майбутнім стоматологам під час професійної взаємодії в дитячій стоматології слід уникати використання технічного жаргону або складної термінології, яка може

заплутати або залякати маленьких пацієнтів. Невербальне спілкування, таке як мова тіла та міміка, також відіграє значну роль у встановленні позитивних стосунків з дітьми. Деякі ефективні методи вербального та невербального спілкування охоплюють: використання дружнього та доступного тону голосу; підтримка зорового контакту та посмішка; використання відкритої та розслабленої мови тіла; уникання різких рухів; використання наочних посібників (малюнків або схем) для пояснення складних понять;

2) *вміннями активного слухання та емпатією*. Активне слухання передбачає увагу до проблем і потреб маленьких пацієнтів та їхніх опікунів. Майбутні дитячі стоматологи повинні прагнути створити сприятливе та неупереджене середовище, де діти почуватимуться комфортно, висловлюючи власні страхи та тривоги. Емпатія також важлива під час професійної взаємодії в дитячій стоматології, оскільки вона дає змогу стоматологам розуміти та визнавати почуття дітей-пацієнтів. Визнаючи та враховуючи емоційні потреби дітей, майбутні дитячі стоматологи зможуть допомогти встановити довіру та побудувати позитивні стосунки з дітьми та їхніми батьками. Деякі стратегії активного слухання та емпатії охоплюють: підтримку зорового контакту та кивання головою, щоб показати розуміння; постановку відкритих запитань, щоб заохотити дітей висловлювати свої почуття; уникнення перебивання або ігнорування дитячих турбот; надання запевнень та підтримки;

3) *вміння давати чіткі пояснення та інструкції*, які є критично важливими в дитячій стоматології, оскільки вони допомагають зменшити тривожність та невпевненість у дітей-пацієнтів. Під час професійної взаємодії в дитячій стоматології майбутні стоматологи повинні приділяти час тому, щоб пояснити складні процедури та методи лікування у зрозумілій для дітей формі. Деякі стратегії для надання чітких пояснень та інструкцій передбачають: використання простої та зрозумілої мови; уникнення технічного жаргону або складної термінології; використання наочних посібників (малюнків, схем); надання покрокових інструкцій та демонстрацій;

4) *готовності до ведення тривожних або боязких дітей-пацієнтів*, що є критично важливим аспектом дитячої стоматології. Майбутні дитячі стоматологи повинні прагнути створити сприятливе та неупереджене середовище, де діти почуватимуться комфортно, висловлюючи свої страхи та тривоги. Деякі стратегії виявлення та

подолання страхів і занепокоєнь дітей-пацієнтів передбачають: активне слухання дитячих проблем; уникнення ігнорування або применшення дитячих страхів та тривог; надання запевнень та підтримки; використання технік релаксації та заспокоєння. Дитячі стоматологи можуть використовувати різноманітні методи релаксації та заспокоєння (глибоке дихання або прогресивна м'язова релаксація), щоб допомогти дітям розслабитися та почуватися комфортніше. Деякі стратегії використання методів релаксації та заспокоєння передбачають: навчання дітей глибоким дихальним вправам або технікам прогресивної м'язової релаксації; використання закису азоту або інших седативних засобів для пацієнтів, які відчувають тривогу або страх; забезпечення спокійної та підтримуючої атмосфери; використання методів відволікання уваги, таких як розповідь історій або ігри, для відволікання дітей під час процедур;

5) *здатності до забезпечення позитивного підкріплення та заохочення*, що допомагає зміцнити впевненість у собі та зменшити тривожність у дітей-пацієнтів. Майбутні дитячі стоматологи повинні прагнути надавати позитивний зворотний зв'язок та заохочення протягом усього процесу лікування. Деякі стратегії позитивного підкріплення та заохочення передбачають: похвалу дітей за їхню сміливість та співпрацю, надання винагород або стимулів за гарну поведінку; надання позитивного зворотного зв'язку та підтримки протягом усього процесу лікування; створення позитивного та сприятливого середовища;

6) *вмінь використання ігрових та відволікаючих методів* – чудовий спосіб зменшити тривожність та зробити так, щоб діти-пацієнти почувалися комфортніше. Дитячі стоматологи можуть використовувати різноманітні ігрові та відволікаючі методи, наприклад, розповідь історій або ігри, щоб допомогти дітям розслабитися та почуватися комфортніше. Деякі стратегії використання ігрових та відволікаючих технік передбачають: використання розповідей історій або лялькових вистав для відволікання уваги дітей під час процедур; ігри або надання дітям іграшок під час процедур; використання віртуальної реальності або інших інтерактивних технологій для відволікання уваги дітей під час процедур; надання закису азоту або інших седативних засобів тривожним або боязким пацієнтам.

Таким чином, ефективна підготовка майбутніх стоматологів до професійної взаємодії в дитячій стоматології передбачає забезпечення під час навчання поєднання клінічного досвіду та формування емпатійного підходу до роботи з маленькими пацієнтами та їхніми сім'ями. Для успіху майбутнім стоматологам також знадобляться не лише технічні навички, а емоційний інтелект та терпіння стають ключовими (Vieira, 2020). Оволодіння майбутніми стоматологами методами управління поведінкою під час педіатричного стоматологічного прийому забезпечить в майбутній стоматологічній практиці:

1) ефективне спілкування з дітьми: вміння спілкуватися з дітьми на їхніх умовах – використовувати просту мову, позитивне підкріплення та грайливу відволікаючу увагу. Це не лише забезпечує комфорт дитини, а й зміцнює довіру та створює позитивне сприйняття стоматологічної допомоги на довгі роки;

2) зміцнення довіри з сім'ями: батькам часто потрібні запевнення щодо лікування та процедур для своїх дітей. Надання чітких пояснень, демонстрація поваги до турбот батьків та виявлення співчуття є важливими додатковими навичками для майбутніх дитячих стоматологів;

3) управління стоматологічною тривожністю, поширеною проблемою серед дітей. Під час навчання у медичних ЗВО студентам важливо ознайомитися з інноваційними методами для зниження стресу (наприклад, мова, доступна для дітей; тематичні стоматологічні кабінети та методи зниження тривожності – наприклад, керовані дихальні вправи). Вже сьогодні деякі стоматологічні кабінети використовують інтерактивні технології (гарнітури віртуальної реальності (VR)), щоб допомогти маленьким пацієнтам розслабитися під час процедур. Ці креативні підходи сприяють позитивному досвіду лікування зубів, зменшуючи тривожність і роблячи прийоми приємнішими;

4) використання інноваційних технологій під час стоматологічного прийому – візуальна педагогіка, що використовує нові технології віртуальної реальності та навіть гіпноз, дає змогу майбутнім дитячим стоматологам зменшити стрес молодого пацієнта, а отже, і родини та стоматологічної команди. Ці поведінкові стратегії дозволяють зменшити використання загальної анестезії, яка була золотим стандартом надання стоматологічної допомоги дуже маленьким пацієнтам або особам з особливими потребами. Крім того, майбутні дитячі стоматологи повинні бути готові стикатися з

щоденними викликами, такими як зростаючий вплив на здоров'я порожнини рота дефектів розвитку емалі або лікування складних ситуацій у контексті рідкісних синдромів.

**Висновки та перспективи подальших наукових розвідок.** Успіх високоякісної стоматологічної допомоги здебільшого залежить від комунікації між стоматологом і пацієнтом. Комунікація між стоматологом і пацієнтом – це процес надсилання, отримання та інтерпретації інформації через вербальні та невербальні канали між стоматологами та пацієнтами. Від майбутніх стоматологів після закінчення медичних ЗВО очікується, що вони будуть готові до лікування низки проблем та станів ротової порожнини, які впливають на людину протягом її життя, за допомогою інтегрованого поєднання біомедичних та поведінкових наук, які мають бути невід'ємною частиною навчальних програм магістратури. Медичні ЗВО, які здійснюють підготовку майбутніх стоматологів, повинні реагувати на ці потреби інноваційними навчальними програмами, що базуються на доказах, та вдосконаленими навчальними методами й досвідом, які підготують фахівців з загальної стоматологічної допомоги та стоматологічного профілю з навичками та знаннями для вирішення цих та інших нових викликів.

Тому можемо констатувати, що сучасна підготовка майбутніх стоматологів у медичних ЗВО повинна спрямовуватися на підготовку стоматологів-практиків, готових надавати стоматологічні послуги, зручні для дітей, які передбачають:

- *індивідуальні плани лікування.* Кожна дитина унікальна, як і її стоматологічні потреби. Майбутні дитячі стоматологи повинні вміти створювати індивідуальні плани лікування, які враховують саме здоров'я порожнини рота кожної дитини. Враховуючи такі чинники, як вік, історію хвороби та індивідуальні потреби, майбутні стоматологи повинні вміти забезпечити більш персоналізований догляд. Такий підхід гарантує, що кожна дитина отримає найкраще можливе лікування, адаптоване до її конкретної ситуації;

- *використання седативної стоматології для тривожних пацієнтів.* Для дітей, які відчувають тривогу перед стоматологічним лікуванням, седативна стоматологія пропонує безпечне та ефективне рішення. Для дітей, які відчувають тривогу під час стоматологічного лікування, сучасні методи санації, зокрема й пероральні седативні препарати та закис азоту (звеселяючий газ), можуть допомогти зменшити тривогу. Це гарантує, що пацієнти,

навіть найнервовіші, зможуть отримати необхідну допомогу, не відчуючи жодного страху чи болю;

- *імплементація освітніх інструментів та методів*. Освіта відіграє вирішальну роль у дитячій стоматології. Стоматологи все частіше використовують інтерактивні інструменти та методи, щоб навчити дітей правильної гігієни порожнини рота. Від додатків, які навчають технікам чищення зубів, до демонстрацій у клініці, ці навчальні інструменти допомагають прищепити корисні звички, які залишаться на все життя.

### ЛІТЕРАТУРА

- American Academy of Pediatric Dentistry* (2019). Policy on early childhood caries (ECC): Classifications, consequences, and preventive strategies. Retrieved from <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7163004/>
- American Dental Association* (2020). Fluoride varnish. Retrieved from <https://www.ada.org/en/member-center/oralhealth-topics/fluoride-varnish>
- Cagetti, M.G., Salerno, C., & Bontà, G. (2022). Dental and Dental Hygiene Students' Knowledge and Capacity to Discriminate the Developmental Defects of Enamel: A Self-Submitted Questionnaire Survey. *Children*, 9, 1759.
- Das, P., Mishra, L., Jena, D., Govind, S., & Panda, S. (2022). Oral Health-Related Quality of Life in Children and Adolescents with a Traumatic Injury of Permanent Teeth and the Impact on Their Families: A Systematic Review. *Int. J. Environ. Res. Public Health*, 19, 3087.
- Davies, E. B., & Buchanan, H. (2013). An exploratory study investigating children's perceptions of dental behavioural management techniques. *Int J Paediatr Dent*, 23(4), 297–300.
- Fatima, A., Shafi, I., Afzal, H., De La Torre Díez, I., & Lourdes, D.R.-S.M. (2022). Advancements in Dentistry with Artificial Intelligence: Current Clinical Applications and Future Perspectives. *Healthcare*, 10, 2188.
- Fellows, J. L., Atchison, K. A., Chaffin, J., & Chavez, E. M., & Tinanoff, N. (2022). Oral health in america: Implications for dental practice. *J Am Dent Assoc*, 153(7), 601-609.
- Gilbert, B., Tripp, J. H. (2001). *Consent, Rights, and Choices in Health Care for Children and Young People*. London, UK: British Medical Association.
- Gizani, S., Seremidi, K., Katsouli, K., Markouli, A., & Kloukos, D. (2022). Basic behavioral management techniques in pediatric dentistry: A systematic review and meta-analysis. *J. Dent*, 126, 104303.
- Jafri, Z., Ahmad, N., Sawai, M., Sultan, N., & Bhardwaj, A. (2020). Digital Smile Design- An innovative tool in aesthetic dentistry. *Journal of Oral Biology and Craniofacial Research*, 10, 194–198.
- Kalaur, S., Turovska, I., & Khmeliar, I. (2022). Psychological, pedagogical and methodological invariants of educational process improvement in the medical college based on the acmeological approach. *Social Work and Education*, (9(4)). 516–529. DOI: <https://doi.org/10.25128/25206230.22.4.7>
- Stålberg, A., Sandberg, A., Coyne, I., Larsson, T., & Söderbäck, M. (2019). Using an interactive communication tool in healthcare situations: Patterns in young children's use of participation cues. *J Child Health Care*, 23 (4), 613-625.

*The United Nations convention on the rights of the child (1989). UNICEF. Retrived to: [https://downloads.unicef.org.uk/wp-content/uploads/2010/05/UNCRC\\_united\\_nations\\_convention\\_on\\_the\\_rights\\_of\\_the\\_child.pdf?\\_ga=2.105552131.1675062110.1533462930-628600175.1533462930](https://downloads.unicef.org.uk/wp-content/uploads/2010/05/UNCRC_united_nations_convention_on_the_rights_of_the_child.pdf?_ga=2.105552131.1675062110.1533462930-628600175.1533462930).*

Vieira, A. R. (2020). The Future Research Agenda of Pediatric Dentistry. *Front. Dent. Med.* 1:4. doi: 10.3389/fdmed.2020.00004

### SUMMARY

**Dudikova Larysa.** Training future dentists to use behavioral management as a basis for effective professional interaction in pediatric dentistry.

*The article highlights that effective communication with patients is a critically important aspect of pediatric dentistry, as it helps to establish trust and reduce anxiety in pediatric patients, so understanding the unique needs of pediatric patients is a key to success in this field. Interaction in pediatric dentistry involves a three-way process (doctor, parents, child-patient), which includes the exchange by clear, correct, complete, concise and coherent information. A behavioral management is an important tool for ensuring effective professional interaction in pediatric dentistry. Understanding children's behavior and development is crucial for the management and treatment of pediatric dental patients. Future dentists should know behavior management techniques that will facilitate routine dental treatment of pediatric dental patients. Mastering child-centered communication and behavior management skills is essential for establishing trust with young patients and their families.*

*It is summarized that training of future dentists to use behavioral management as a basis for effective professional interaction in pediatric dentistry involves mastering by students: verbal and nonverbal communication techniques; active listening skills and empathy; ability to give clear explanations and instructions; willingness to manage anxious or fearful child patients; ability to provide positive reinforcement and encouragement; ability to use play and distraction techniques. It is concluded that mastering behavior management methods by future dentists in future dental practice in pediatric dentistry will ensure: effective communication with children, strengthening trust with families, managing dental anxiety, using innovative technologies during dental appointments.*

**Key words:** professional interaction, pediatric dentistry, future dentists, behavioral management, behavioral management techniques, training, medical higher education institutions.